

Dr. Can YÖNEY

**MİLLETLERARASI USUL
HUKUKUNDA MÜNHASİR YETKİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM MİLLETLERARASI YETKİ KAVRAMI VE TEMEL ÖZELLİKLERİ

I. Milletlerarası Yetki Kavramı	7
A. Milletlerarası Yetki Kavramının Anlamı	7
B. Milletlerarası Yetki Kavramının Benzer Kavramlardan Farkları...11	
1. Milletlerarası Yetki ve Yargı Yetkisi Kavramları.....11	
2. Milletlerarası Yetki ve Görev Kavramları	16
3. Milletlerarası Yetki ve Yer İtibariyle Yetki Kavramları	17
C. Milletlerarası Yetki Kurallarında Yer Alan Kavramların Yorumlanması.....	19
II. Milletlerarası Yetki Kurallarının Düzenlenmesinde Uygulanan Sistemler	21
A. İç Hukukta Yer Alan Yetki Kurallarının Milletlerarası Yetki Bakımından da Uygulanması (Bağımlı Milletlerarası Yetki Sistemi)	22
B. Milletlerarası Yetki Kurallarının İç Hukukta Yer Alan Yetki Kurallarından Bağımsız Olarak Düzenlenmesi (Bağımsız Milletlerarası Yetki Sistemi)	24
C. Milletlerarası Yetkinin Hem İç Hukukta Yer Alan Yetki Kuralları Hem de Milletlerarası Yetkiye İlişkin Tamamlayıcı Kurallarla Düzenlenmesi (Karma Milletlerarası Yetki Sistemi) ...25	

D. Milletlerarası Yetkinin Verilecek Kararın Yabancı Mahkemelerce Tanınması ve Tenfizi Şartına Bağlanması.....	28
E. Milletlerarası Yetkinin Milletlerarası veya Uluslarüstü Düzenlemelerle Düzenlenmesi.....	31
III. Milletlerarası Yetki Kurallarının Belirlenmesi.....	39
A. Milletlerarası Yetki Kurallarının Belirlenmesinde Devletlerin Yetkilerinin Münhasır Niteliği.....	39
B. Milletlerarası Yetki Kuralları Belirlenirken Gözetilen Menfaatler	43
1. Taraf Menfaati.....	44
2. Devlet Menfaati.....	46
3. Düzen Menfaati.....	50
4. Uluslararası İlişkiler Menfaati.....	53
C. Milletlerarası Yetki Kurallarının Belirlenmesinde Önem Arz Eden Başlıca Temel Hak ve İlkeler	55
1. Doğal Hâkim İlkesi.....	55
2. Mahkemeye Erişim Hakkı.....	57
3. Savunma Hakkı	63
D. Uyuşmazlık ile Milletlerarası Yetkiyi Haiz Mahkeme Arasında Bulunması Gereken Bağlantı.....	66
1. Genel Olarak.....	66
2. Uyuşmazlık ile Milletlerarası Yetkiyi Haiz Mahkeme Arasındaki Bağlantının Objektif Esaslara Göre Belirlenmesi	69
3. Uyuşmazlık ile Milletlerarası Yetkiyi Haiz Mahkeme Arasında Objektif Bağlantı Sağlayabilecek Kıstaslar.....	72
4. Uyuşmazlık ile Milletlerarası Yetkiyi Haiz Mahkeme Arasındaki Bağlantının Sübjektif Esaslar Işığında Belirlenmesi: Milletlerarası Yetki Sözleşmesi.....	78
5. Forum Non Conveniens Doktrini.....	83

İKİNCİ BÖLÜM

MÜNHASIR YETKİ KAVRAMI

I.	Münhasır Yetki Kavramının Anlamı	93
II.	Münhasır Yetki Kurallarının Varlık Nedenleri	95
	A. Devletin Egemenlik Hakkı.....	95
	B. Usul Ekonomisi	105
III.	Münhasır Yetki Kurallarının Temel Özellikleri.....	110
IV.	Münhasır Yetki ve Kesin Yetki Kavramları Arasındaki İlişki	117
V.	Münhasır Yetki Kurallarının Tespit Edilmesi	125
	A. Türk Hukukunda.....	126
	B. Karşılaştırmalı Hukukta.....	133
	C. Uluslararası Düzenlemelerde	138
VI.	Münhasır Yetki Kurallarının Milletlerarası Usul Hukukundaki İşlevleri.....	145
	A. Forum'un Münhasır Yetki Kuralları Açısından	145
	1. Forum Mahkemelerini Yetkilendirmesi	146
	2. Milletlerarası Yetki Sözleşmesi Yapılmasını Engellemesi.....	148
	3. Üçüncü Ülke Mahkemelerince Verilen Kararların Tanınması ve Tenfizini Engellemesi.....	152
	B. Yabancı Ülkelerin Münhasır Yetki Kuralları Açısından.....	167
	1. Forum Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisini Ortadan Kaldırması veya Sınırlandırması.....	168
	2. Milletlerarası Yetki Sözleşmesi Yapılmasını Engellemesi.....	187
	3. Üçüncü Ülke Mahkemelerince Verilen Kararların Tanınması ve Tenfizini Engellemesi.....	191
VII.	Münhasır Yetki Kuralları ile Yargılama Hukukuna İlişkin Temel Hak ve İlkeler Arasındaki İlişki	196

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MÜNHASIR YETKİ KURALI TEŞKİL ETTİĞİ
KABUL EDİLEN MİLLETLERARASI YETKİ
KURALLARI

I.	Genel Olarak.....	207
II.	Taşınmazlara İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki.....	208
A.	Genel Olarak.....	208
B.	Taşınmazlar Üzerindeki Aynı Haklara İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki	209
1.	Genel Olarak.....	209
2.	Münhasır Yetkinin Kabulünün Sebepleri.....	213
3.	Münhasır Yetkinin Kapsamı	224
C.	Taşınmaz Kira Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetki	235
1.	Genel Olarak.....	235
2.	Karşılaştırmalı Hukukta.....	236
3.	Türk Hukukunda.....	250
D.	Tapu Siciline Şerh Edilmiş Şahsi Haklardan Doğan Uyuşmazlıklarda Yetki	255
E.	Miras Uyuşmazlıklarında Yetki	257
1.	Genel Olarak.....	257
2.	Karşılaştırmalı Hukukta.....	257
3.	Türk Hukukunda.....	264
F.	Mal Rejiminin Tasfiyesine İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki	271
III.	Kamu Otoritelerinin Müdahil Olduğu Uyuşmazlıklarda Yetki.....	277
A.	Genel Olarak.....	277
B.	Sicil Kayıtlarının Geçerliliğine İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki... 278	
C.	Fikri ve Sınai Haklara İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki.....	283
1.	Genel Olarak.....	283
2.	Fikri ve Sınai Hakların Geçerliliğine İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki	285

a. Genel Olarak.....	285
b. Mühürsür Yetkinin Kabulünün Sebepleri.....	291
c. Mühürsür Yetkinin Kapsamı	295
3. Fikri ve Sınai Haklara İlişkin Sözleşmeler ile Bu Hakların İhlâline İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki	306
D. İcra ve İflas Hukuku Uyuşmazlıklarında Yetki	314
1. İcra Hukuku Uyuşmazlıklarında Yetki.....	315
a. Genel Olarak.....	315
b. Mühürsür Yetkinin Kabulünün Sebepleri.....	317
c. Mühürsür Yetkinin Kapsamı	318
2. İflas Hukuku Uyuşmazlıklarında Yetki	324
a. Genel Olarak.....	324
b. Milletlerarası Yetki ve Milletlerarası Tahkim Anlaşmalarının Türk Mahkemelerinin İflas Davalarındaki Milletlerarası Yetkisi Üzerindeki Etkisi ..	328
E. Vesayete İlişkin Uyuşmazlıklarda Yetki	334
IV. Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarında Yetki	343
A. Genel Olarak.....	343
B. Karşılaştırmalı Hukukta.....	343
C. Türk Hukukunda.....	353
V. Bazı Sözleşmesel Uyuşmazlıklarda Yetki.....	361
A. Bir Tarafın Zayıf Kabul Edildiği Sözleşmelerden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetki	361
1. Genel Olarak.....	361
2. İş Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetki.....	365
a. Karşılaştırmalı Hukukta.....	365
b. Türk Hukukunda.....	370
3. Tüketici Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetki..	374
a. Karşılaştırmalı Hukukta.....	374
b. Türk Hukukunda.....	378
4. Sigorta Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetki....	382

a. Karşılaştırmalı Hukukta.....	382
b. Türk Hukukunda.....	384
5. Değerlendirme.....	390
a. Karşılaştırmalı Hukukta.....	390
b. Türk Hukukunda.....	392
B. Acentelerin Aracılıkta Bulunduğu veya Yaptığı Sözleşmelerden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetki	400

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜNHASIR YETKİ KURALLARI İLE BAZI BAĞLANTILI KAVRAMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

I. Münhasır Yetki ve Aşırı Yetki Kavramları Arasındaki İlişki.....	413
II. Münhasır Yetki Kavramı ile Münhasır Yetki Sözleşmeleri Arasındaki İlişki.....	417
III. Münhasır Yetki Kuralları ile Uygulanacak Hukuk Arasındaki İlişki	422
A. Genel Olarak.....	422
B. Münhasır Yetki Kuralları ile Düzenlenen Alanlar ve Lex Fori'nin Uygulanması Arasındaki İlişki	423
C. Münhasır Yetki Kuralları ile Doğrudan Uygulanan Kurallar Arasındaki İlişki.....	433
IV. Münhasır Yetki Kuralları ile Tahkime Elverişlilik Arasındaki İlişki .	438
A. Genel Olarak.....	438
B. Konu Bakımından Önem Taşıyan Başlıca Meseleler.....	444
1. Taşınmazlara İlişkin Uyuşmazlıklar.....	444
a. Taşınmazlar Üzerindeki Aynı Haklara İlişkin Uyuşmazlıklar	444
b. Taşınmaz Kira Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	447
2. Fikri ve Sınai Haklara İlişkin Uyuşmazlıklar.....	453

3. Şirketler Hukuku Uyuşmazlıkları	457
4. Bir Tarafın Zayıf Kabul Edildiği Sözleşmelerden Doğan Uyuşmazlıklar	463
a. İş Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	464
b. Tüketici Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar	469
5. İcra ve İflas Hukuku Uyuşmazlıkları	474
C. Değerlendirme.....	478
SONUÇ	485
KAYNAKÇA.....	493